

Briselē, 2026. gada 27. jūlijā
(OR. en)

12198/26

Starpiestāžu lieta:
2020/0310 (COD)

SOC 518
EMPL 289
CODEC 1508

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2026. gada 24. jūlijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2026) 388 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par dalībvalstu nosūtītajiem datiem un informāciju par minimālās algas aizsardzību un rīcības plāniem koplīguma sarunu veicināšanai saskaņā ar Direktīvas (ES) 2022/2041 10. panta 3. punktu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 388 final.

Pielikumā: COM(2026) 388 final

EIROPAS
KOMISIJA

Brišeļē, 23.7.2026.
COM(2026) 388 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**par dalībvalstu nosūtītajiem datiem un informāciju par minimālās algas aizsardzību un
rīcības plāniem koplīguma sarunu veicināšanai saskaņā ar Direktīvas (ES) 2022/2041
10. panta 3. punktu**

{SWD(2026) 237 final}

Satura rādītājs

IEVADS	3
I DAĻA. DATI UN INFORMĀCIJA PAR MINIMĀLĀS ALGAS AIZSARDZĪBU	4
II DAĻA. RĪCĪBAS PLĀNI KOPLĪGUMA SARUNU VEICINĀŠANAI	11
SECINĀJUMS.....	14

IEVADS

Direktīva (ES) 2022/2041¹ (“Minimālās algas direktīva” vai “direktīva”) paredz regulējumu par likumā noteiktu minimālo algu adekvātumu, veicina koplīguma sarunas par algu noteikšanu un uzlabo darba ņēmēju efektīvu piekļuvi minimālās algas aizsardzībai. Tā ir viens no galvenajiem Eiropas sociālo tiesību pīlāra², jo īpaši tā 6. principa par algām, rezultātiem.

Direktīvā ir noteikts, ka visām dalībvalstīm regulāri jāpaziņo dati un informācija par minimālās algas aizsardzību (10. panta 2. punkts). Konkrēti ziņošanas pienākumi tiek paredzēti, ņemot vērā dalībvalstī pastāvošo minimālās algas aizsardzības sistēmu. Direktīvā arī ir noteikts, ka tām dalībvalstīm, kurās koplīguma slēgšanas aptvērums rādītājs ir zemāks par 80 % sliekšni, ir jāizstrādā rīcības plāni, lai veicinātu koplīguma slēgšanas sarunas (4. panta 2. punkts).

Turklāt saskaņā ar direktīvas 10. panta 3. punktu Komisijai ir jāanalizē dalībvalstu nosūtītie dati un informācija, kā arī to rīcības plāni un reizi divos gados par to jāziņo Eiropas Parlamentam un Padomei.

Šis ir pirmais periodiskais ziņojums, kas sagatavots saskaņā ar 10. panta 3. punktu. Tam ir divas daļas:

- I daļā ir aprakstīti dati un informācija par minimālās algas aizsardzību, ko dalībvalstis nosūtījušas saskaņā ar direktīvas 10. panta 2. punktu, un tie aptver 2021., 2022. un 2023. gadu. Tā kā direktīva piešķir dalībvalstīm lielu rīcības brīvību attiecībā uz ziņošanu, šie dati un informācija var atšķirties no *Eurostat* publicētās statistikas par minimālo algu³;
- II daļā ir aplūkoti koplīguma slēgšanas veicināšanas rīcības plāni, ko saskaņā ar direktīvas 4. panta 2. punktu ir izstrādājušas dalībvalstis, kurās koplīguma slēgšanas aptvērums rādītājs ir zemāks par 80 %.

Šā ziņojuma pamatā ir dalībvalstu un citu publiski pieejamu avotu sniegtie dati un informācija. Tas neskar Komisijas veikto valstu transponēšanas pasākumu atbilstības novērtējumu un nostāju, ko Komisija varētu ieņemt jebkādā turpmākā tiesvedībā.

Ziņojumam ir pievienots Komisijas dienestu darba dokuments⁴, kurā sniegta sīkāka informācija par analīzi un publicēti dati un informācija, ko dalībvalstis nosūtījušas saskaņā ar direktīvas prasībām.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2041 (2022. gada 19. oktobris) par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj/?locale=LV>.

² Iestāžu kopīgā proklamācija par Eiropas sociālo tiesību pīlāru (2017/C 428/09), https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/european-pillar-social-rights-building-fairer-and-more-inclusive-european-union_en.

³ *Eurostat* publicē statistiku par minimālo algu, pamatojoties uz salīdzināmiem un saskaņotiem datiem. Sk.: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics.

⁴ SWD(2026)237.

I DAĻA. DATI UN INFORMĀCIJA PAR MINIMĀLĀS ALGAS AIZSARDZĪBU

Minimālās algas aizsardzība tiek nodrošināta visās dalībvalstīs vai nu likumā noteiktas minimālās algas veidā vai ar koplīguma slēgšanas sarunām. Divdesmit dalībvalstis ziņo, ka tajās ir ar likumu noteikta minimālā alga, savukārt septiņas dalībvalstis minimālās algas aizsardzību nodrošina tikai ar koplīgumiem (1. tabula). Šis nošķīrums ir ļoti svarīgs, jo atsevišķi direktīvas noteikumi attiecas tikai uz tādām dalībvalstīm, kurās minimālā alga ir noteikta ar likumu.

1. tabula. Dominējošā minimālās algas aizsardzības sistēma saskaņā ar dalībvalstu sniegto informāciju

Likumā noteiktas minimālās algas	Bulgārija, Horvātija, Kipra ⁵ , Čehija, Francija, Grieķija, Īrija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Vācija
Minimālās algas aizsardzība, ko nodrošina vienīgi koplīgumi	Austrija, Beļģija, Dānija, Igaunija, Itālija, Somija, Zviedrija

Likumā noteiktas minimālās algas

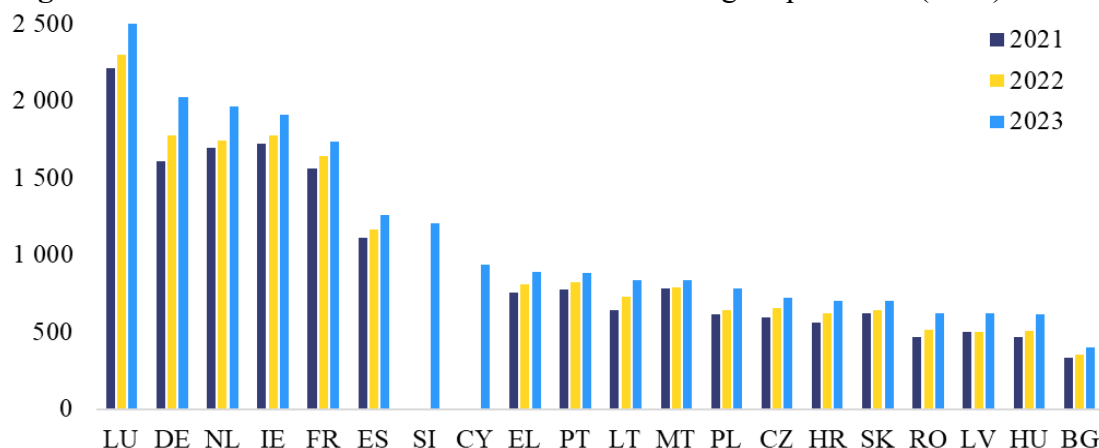
Likumā noteiktās minimālās algas apmērs dalībvalstīs ievērojami atšķiras nominālā izteiksmē (1. diagramma)⁶. Augstākā paziņotā minimālā alga 2023. gadā bija Luksemburgā (2509 EUR mēnesī), Vācijā (2023 EUR) un Nīderlandē (1965 EUR), tām sekoja Īrija (1910 EUR) un Francija (1735 EUR). Spānijā un Slovēnijā likumā noteiktā minimālā alga bija aptuveni 1200 EUR. Deviņās dalībvalstīs⁷ minimālās algas līmenis svārstījās no 700 EUR līdz 940 EUR. Zemākā minimālā alga bija Bulgārijā (399 EUR), kurai sekoja Ungārija (615 EUR), Latvija (620 EUR) un Rumānija (622 EUR).

⁵ Kipra ar likumu noteiktu valsts minimālo algu ieviesa 2023. gadā. Minimālās algas aizsardzību 2021. un 2022. gadā nodrošināja koplīgumi un dažās nozarēs – attiecīgajā nozarē noteiktā minimālā alga.

⁶ Lai datus varētu labāk salīdzināt, paziņotais likumā noteiktās minimālās algas apmērs tika pārreķināts attiecīgā gada minimālās mēnešalgas svērtajos vidējos rādītājos.

⁷ Čehija, Grieķija, Horvātija, Kipra, Lietuva, Malta, Polija, Portugāle un Slovākija.

1. diagramma. Likumā noteiktās minimālās bruto mēnešalgas apmērs ES (EUR)

Piezīme. Slovēnija paziņoja datus tikai par 2023. gadu. Kipra likumā noteiktu minimālo algu ieviesa 2023. gadā. Avots: dalībvalstu iesniegtie dati, kas pārrēķināti EUR un vidējās mēnešalgas apmērā.

Likumā noteiktās minimālās algas atšķirības dalībvalstīs ir ievērojami mazākas, ja tiek ņemtas vērā cenu līmeņu atšķirības. Nominālā EUR izteiksmē lielākā bruto minimālā mēnešalga ES ir aptuveni sešas reizes lielāka nekā mazākā. Tomēr pēc algu izteikšanas pirkspējas standartos šī atšķirība samazinās līdz mazāk nekā trīs reizēm, jo cenu līmenis dalībvalstīs ar mazāku minimālo algu parasti ir zemāks. Pirkspējas līmeņa ziņā 2023. gadā visaugstākā bruto minimālā mēnešalga bija Luksemburgā un Vācijā, tām sekoja Nīderlande un Francija. Vismazākā likumā noteiktā minimālā alga bija Bulgārijā, un tai sekoja Latvija un Čehija.

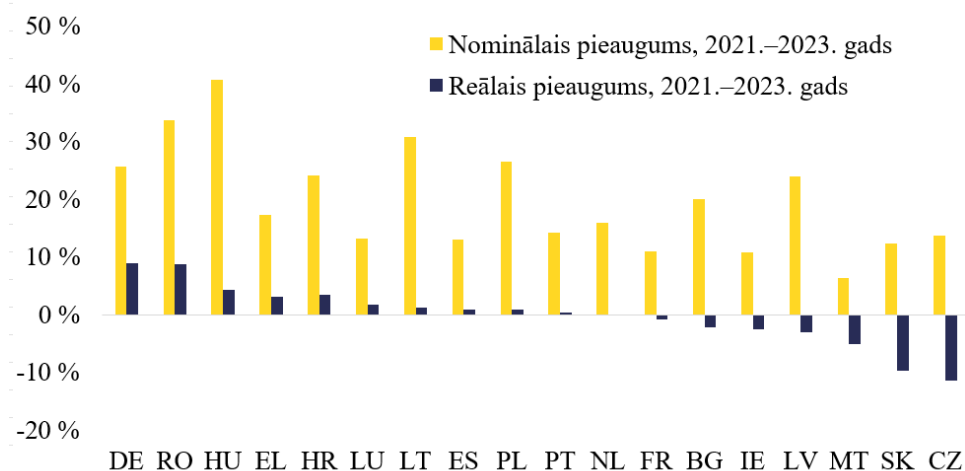
Likumā noteiktā minimālā alga straujāk pieauga valstīs ar sākotnēji zemāku algu līmeni, atbalstot augšupēju konvergenci. Saskaņā ar direktīvā noteiktajiem mērķiem nominālās minimālās algas atšķirības dalībvalstīs laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam samazinājās. To veicināja to dalībvalstu iedzīšana, kurās sākotnēji bija zemāks nominālais līmenis, piemēram, Ungārija un Rumānija, kurās šajā periodā tika reģistrēta lielākā nominālā izaugsme (attiecīgi 40,8 % un 33,7 %). Šī ar likumu noteiktās minimālās algas augšupējā konverģence nominālā izteiksmē pēc atsaucē perioda ir turpinājusies.

Laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam aptuveni pusē dalībvalstu likumā noteiktās minimālās algas pieaugums kompensēja augstās inflācijas izraisīto pirkspējas zudumu (2. diagramma). Desmit no 18 dalībvalstīm, par kurām bija pieejami dati⁸, 2023. gadā faktiskā likumā noteiktā minimālā alga bija lielāka nekā 2021. gadā. Lielākais pieaugums reālā izteiksmē tika reģistrēts Vācijā (9 %) un Rumānijā (8,7 %), savukārt pieaugums virs 2 % tika reģistrēts Ungārijā (4,3 %), Horvātijā (3,5 %) un Grieķijā (3,1 %). Mazāks pieaugums (zem 2 %) tika reģistrēts Luksemburgā, Lietuvā, Spānijā, Polijā un Portugālē. Savukārt Nīderlandē un Francijā tika reģistrēts neliels samazinājums par mazāk nekā -1 %, bet Bulgārijā, Īrijā, Latvijā un Maltā samazinājums bija izteiktāks – no -2 % līdz -5 %. Lielākais faktiskās likumā noteiktās minimālās algas zaudējums tika novērots Slovākijā (-9,7 %) un Čehijā (-11,4 %), kur

⁸ Kipras un Slovēnijas likumā noteiktās minimālās algas pieauguma rādītājus nevarēja aprēķināt, jo Slovēnija bija iesniegusi datus tikai par 2023. gadu, savukārt Kipra likumā noteiktu minimālo algu ieviesa 2023. gadā.

uz salīdzinoši augsto inflācijas līmeni tika reaģēts ar ļoti nelielu minimālās algas apmēra paaugstināšanu⁹.

2. diagramma. Likumā noteiktās minimālās algas izmaiņas

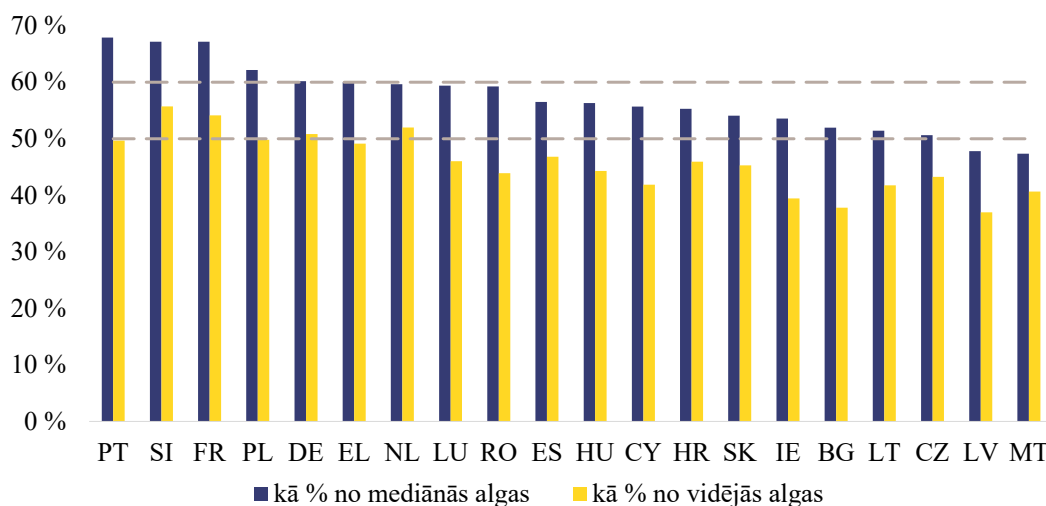
Piezīme. Slovēnija paziņoja datus tikai par 2023. gadu. Kipra likumā noteiktu minimālo algu ieviesa 2023. gadā. Avots: pašu aprēķini, kuru pamatā ir dalībvalstu iesniegtie dati.

2023. gadā ar likumu noteiktā minimālā alga sešās dalībvalstīs bija 60 % no mediānās bruto algas vai lielāka, savukārt četrās no šīm dalībvalstīm tā pārsniedza 50 % no vidējās bruto algas (3. diagramma). Likumā noteiktā minimālā alga sasniedza 60 % no mediānās algas Portugālē, Slovēnijā, Francijā, Polijā, Vācijā un Grieķijā. Nīderlandē, Luksemburgā, Rumānijā, Spānijā, Kiprā, Ungārijā un Horvātijā tā bija piecu procentpunktu robežās no indikatīvās atsaucēs vērtības 60 % apmērā, savukārt piecās dalībvalstīs sasniegtās vērtības bija 50–54 % no mediānās algas¹⁰. Šis indekss 2023. gadā viszemākais, t. i., mazāk nekā 50 %, bija Latvijā un Maltā. Līdzīga situācija ir vērojama, aplūkojot minimālās algas līmeni attiecībā pret vidējo algu. Likumā noteiktās minimālās algas apmērs pārsniedza 50 % no vidējās algas Slovēnijā, Francijā, Nīderlandē un Vācijā, savukārt Grieķijā, Portugālē un Polijā tas bija viena procentpunkta robežās no šīs vērtības.

3. diagramma. Likumā noteiktas minimālās algas attiecība pret mediāno un vidējo algu, 2023. gads

⁹ Turpmākie pieaugumi, kas notika ārpus pārskata perioda, ir vēl vairāk kompensējuši pirktspējas zudumu visā ES. Sk., piemēram, Eiropas Komisija, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2025*, 2025. gads.

¹⁰ Slovākija, Īrija, Bulgārija, Lietuva un Čehija.

Avots: pašu aprēķini, kuru pamatā ir dalībvalstu iesniegtie dati un Eurostat aprēķini par mediānajām un vidējām algām, izmantojot izpeļņas struktūras apsekojumu (SES).

Laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam likumā noteiktā minimālā alga lielākajā daļā dalībvalstu pieauga straujāk nekā mediānā alga. Lielākais likumā noteiktās minimālās algas attiecības pret mediāno algu pieaugums bija Vācijā, kur laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam tā pieauga par 8,1 procentpunktu. Šī attiecība ievērojami palielinājās arī citās dalībvalstīs – Nīderlandē, Grieķijā, Portugālē, Spānijā un Ungārijā (2–3 procentpunkti), savukārt mazāks pieaugums tika reģistrēts Francijā, Čehijā, Latvijā, Rumānijā, Lietuvā, Īrijā, Luksemburgā un Polijā (0,5–2 procentpunkti). Minimālā alga pieauga lēnāk nekā mediānā alga tikai Horvātijā, Maltā, Slovākijā un Bulgārijā (robežās no -0,2 līdz -4,8 procentpunktiem). Šīs norises liecina par algu izlīdzināšanos algu sadalījuma apakšējā daļā, kad samazinās atalgojuma atšķirības starp zemāk un vidēji apmaksātajiem darbiniekiem, jo likumā noteiktās minimālās algas līmenis lielākajā daļā dalībvalstu pietuvojās mediānai. Turklāt papildu ietekme uz algām, kuru apmērs ir tuvu minimālajai algai pēc minimālās algas palielināšanas, iespējams, vēl vairāk samazināja atšķirību starp zemajām un mediānajām algām.

To darba ņēmēju īpatsvars, kuri saņem likumā noteiktu minimālo algu, dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras un gada izmaiņas ir ierobežotas. Dalībvalstu paziņotais īpatsvars svārstās no 1 % līdz 25 %, taču šo rādītāju salīdzināmība starp valstīm ir ļoti ierobežota, jo atšķiras datu avoti un metodika¹¹. Minimālās algas saņēmēju īpatsvars parasti bija lielāks gados jaunāku darba ņēmēju, mazāku uzņēmumu darbinieku, kā arī būvniecības, viesmīlības, administratīvo un atbalsta pakalpojumu nozares darbinieku vidū. Vairumā dalībvalstu, kuras iesniedza salīdzināmus detalizētus datus, lielāks minimālās algas saņēmēju īpatsvars bija starp sievietēm. Laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam šādu darba ņēmēju īpatsvars kopumā saglabājās stabils – tas mainījās par mazāk nekā vienu procentpunktu Ungārijā, Čehijā, Latvijā, Lietuvā, Nīderlandē, Luksemburgā, Maltā un Īrijā. Polijā un Slovākijā šis īpatsvars samazinājās par vienu–diviem procentpunktiem, savukārt Bulgārijā, Horvātijā un Portugālē – par gandrīz trim procentpunktiem. Turpretī Spānijā tas palielinājās par mazliet vairāk nekā vienu procentpunktu, bet Francijā, Rumānijā un Vācijā – par četriem–sešiem procentpunktiem. Lielāks minimālās algas saņēmēju īpatsvara pieaugums liecina par algu izlīdzināšanos algu sadalījuma apakšējā daļā.

¹¹ Eurostat publicētie saskaņotie dati liecina, ka 2022. gadā to darba ņēmēju īpatsvars, kuri saņem mazāk nekā 105 % no likumā noteiktās minimālās algas, svārstījās no 2,6 % Čehijā līdz 13,0 % Bulgārijā.

Dažas dalībvalstis atļauj darba devējiem konkrētām darba ņēmēju grupām maksāt algas, kas ir mazākas par likumā noteikto minimālo algu. Gados jauniem darba ņēmējiem (Francijā, Īrijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Nīderlandē, Vācijā), nesen darbā pieņemtiem darbiniekiem (Kiprā, Vācijā) un darba ņēmējiem ar invaliditāti (Nīderlandē, Portugālē) tiek maksātas diferencētas algas, lai veicinātu šo darba ņēmēju integrāciju darba tirgū. Studentiem, mācekļiem un praktikantiem (Francijā, Nīderlandē, Portugālē) tiek piemērots atšķirīgs atalgojums arī tādēļ, lai mudinātu darba devējus nodrošināt profesionālo apmācību.

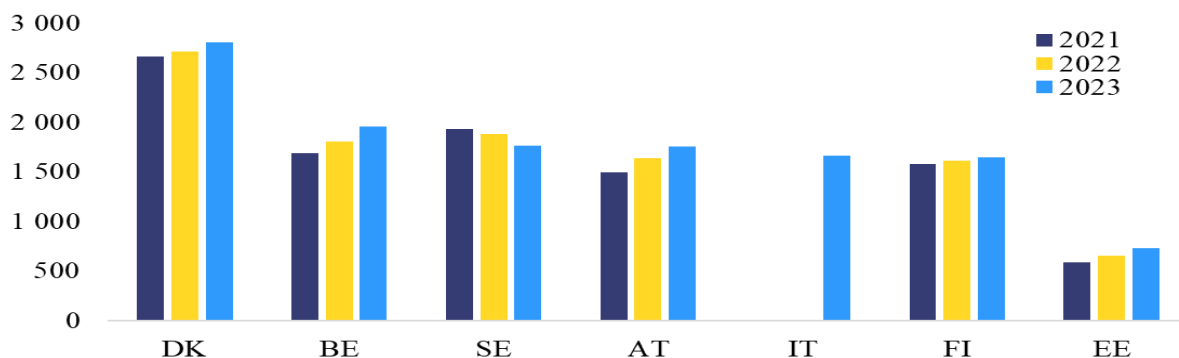
Turklāt vairākas dalībvalstis piemēro likumā noteiktās minimālās algas diferencēšanu darba ņēmējiem konkrētos reģionos, nozarēs vai profesijās. Šādu pieeju parasti pamato ar reģiona ekonomisko situāciju (piemēram, Francijas aizjūras departamentā Majotā) vai ar konkrētās nozares vai profesijas specifisko raksturu. Kiprā viesnīcu nozarē strādājošajiem piemēro nozarei un profesijai specifiskas minimālās algas, kas noteiktas, vienojoties ar sociālajiem partneriem. Francijā bērnu un aprūpētāju algu diferencēšanas mērķis ir līdzsvarot šajās profesijās strādājošo un viņu darba devēju intereses, to skaitā nepieciešamību nodrošināt šo aprūpes pakalpojumu pieejamību cenas ziņā. Darbiniekiem, kas veic sabiedriskos darbus Ungārijā, un ieslodzītajiem Latvijā tiek maksātas zemākas minimālās algas, lai attiecīgi mudinātu darba ņēmējus meklēt darbu privātajā sektorā un atbalstītu ieslodzīto reintegrāciju sabiedrībā. Turpretī Maltā un Rumānijā ir ieviestas diferencētas minimālās algas, kas paredz, ka darba ņēmējiem nozarēs, kuras ietekmē ekonomikas nestabilitāte vai kurās darba ņēmējiem ir ierobežotākas iespējas aizstāvēt savas intereses, ir jāsaņem alga, kuras apmērs pārsniedz likumā noteikto minimālo algu.

Vairākas dalībvalstis atļauj darba devējiem piemērot atskaitījumus, kas var samazināt darba ņēmējam izmaksāto atalgojumu līdz apmēram, kas ir mazāks par likumā noteikto minimālo algu. Šādi atskaitījumi var būt saistīti ar darba devēja nodrošinātu mājokli (Īrija, Kipra, Nīderlande), pārtiku (Īrija, Kipra), veselības apdrošināšanu (Nīderlande), naudas sodiem par neattaisnotu prombūtni un veselības aizsardzības un drošības noteikumu pārkāpumiem (Polija), kompensāciju par darba devējam nodarīto kaitējumu (Lietuva, Polija), kā arī bērnu uzturlīdzekļu maksājumiem un citiem administratīvi vai juridiski noteiktiem atskaitījumiem (Čehija, Francija, Horvātija, Lietuva, Polija). Daudzos gadījumos atskaitījumu apmērs ir ierobežots līdz noteiktai procentuālajai daļai no darba ņēmēja algas (parasti no 5 % līdz 30 %). Citus atskaitījumus var piemērot tikai tad, ja saņēmējam ir garantēts minimālais ienākumu līmenis.

Minimālās algas aizsardzība, ko nodrošina vienīgi koplīgumi

Viszemākās darba samaksas likmes koplīgumos, kas attiecas uz zemu atalgotiem darba ņēmējiem ⁽¹²⁾ **attiecinīgajās dalībvalstīs ievērojami atšķiras** (4. diagramma). Visaugstākais rādītājs 2023. gadā tika reģistrēts Dānijā (2807 EUR mēnesī), un tam sekoja Beļģija (1955 EUR). Par darba samaksas likmēm 1600–1800 EUR apmērā ziņoja Zviedrija (1762 EUR), Austrija (1750 EUR), Itālija (1659 EUR)¹³ un Somija (1642 EUR), savukārt par zemāko darba samaksas likmi (725 EUR)¹⁴ ziņoja Igaunija. Šajās dalībvalstīs darba ņēmēji, uz kuriem neattiecas koplīgums, lielākoties pelnīja mazāk nekā tie, uz kuriem attiecas koplīgums.

4. diagramma. Zemākās koplīgumos paredzētās mēneša darba samaksas likmes (EUR)

Piezīme. Zviedrijā nominālo zemāko darba samaksas likmju samazinājums euro ir saistīts ar valūtas kursa izmaiņām. Nominālā summa valūtā attiecīgajā periodā palielinājās. Itālija ir sniegusi datus tikai par 2023. gadu.

Avots: dalībvalstu iesniegtie dati, kas pārrēķināti EUR un mēnešalgas līmenī.

Kolektīvi saskaņoto zemāko darba samaksas likmju atšķirības dalībvalstīs samazinās, kad tiek ņemtas vērā cenu līmeņu atšķirības. Nominālās zemākās darba samaksas likmes 2023. gadā Dānijā bija gandrīz četras reizes augstākas nekā Igaunijā. Izsakot pirktpējas standartos, lai pielāgotos tam, ka dalībvalstīs ar augstākām darba samaksas likmēm parasti ir augstāks cenu līmenis, šī atšķirība samazinās līdz mazāk nekā trīs reizēm. Pirktpējas līmeņa ziņā 2023. gadā viszemākās darba samaksas likmes, par kurām bija panākta kolektīva vienošanās, bija Dānijā, tai sekoja Itālija, Beļģija, Austrija, Zviedrija un Somija. Viszemākās darba samaksas likmes pirktpējas ziņā – ar ievērojamu starpību – tika reģistrētas Igaunijā.

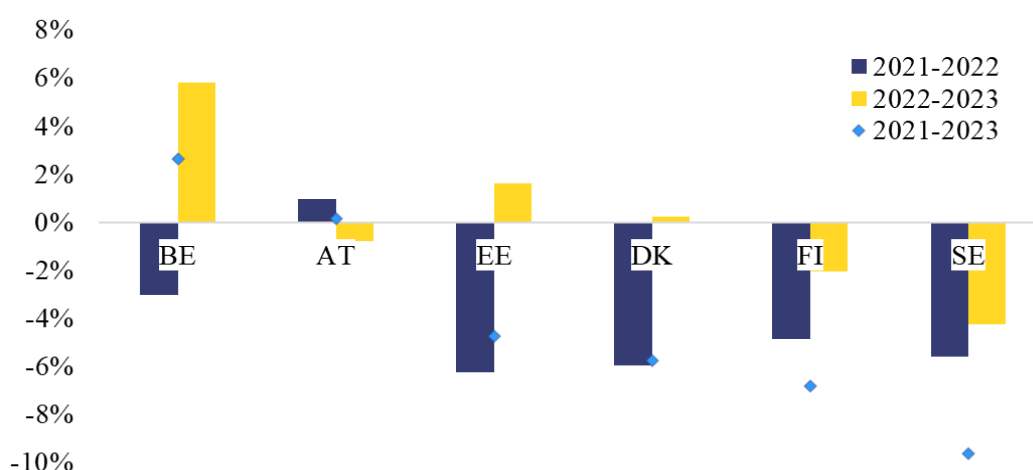
Vairumā dalībvalstu, kas izmanto tikai koplīguma sarunas, koplīgumos noteikto zemāko darba samaksas likmju pieaugums atsaucies periodā atpakaļ no inflācijas (5. diagramma). Laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam zemākās darba samaksas likmes saņēmēju pirktpēja samazinājās robežās no -5 % līdz -10 % visās valstīs, izņemot Austriju un Beļģiju. Vislielākais samazinājums tika reģistrēts Zviedrijā (-10 %). Mazāki, tomēr būtiski samazinājumi tika reģistrēti Somijā (-7 %), Dānijā (-6 %) un Igaunijā (-5 %). Austrijā zemākās darba samaksas likmes reālā izteiksmē saglabājās relatīvi stabilas (0,2 %), savukārt Beļģijā tās pieauga par 3 %.

¹² Zemu atalgotus darba ņēmējus *Eurostat* definē kā darbiniekus, kuru bruto stundas izpeļņa nepārsniedz divas trešdaļas no valsts bruto mediānās stundas izpeļņas. Taču direktīvā dalībvalstīm tiek atļauts izmantot savas definīcijas.

¹³ Itālija paziņoja darba samaksas 25. procentiles likmi nevis zemāko darba samaksas likmi atlasītajos zemu atalgotu darba ņēmēju koplīgumos.

¹⁴ Dalībvalstis ir apzinājušas koplīgumus, kas attiecas uz zemu atalgotiem darba ņēmējiem, un iesniegušas datus par zemākajām tajos konstatētajām darba samaksas likmēm.

5. diagramma. Zemāko darba samaksas likmju reālais pieaugums, 2021.–2023. gads

Piezīme. Itālijas pieauguma rādītāji nebija pieejami, jo tika iesniegti dati tikai par 2023. gadu.

Avots: dalībvalstu iesniegtie dati.

Minimālās algas saņēmēju pirktspējas samazinājuma apmērs atspoguļo to, cik efektīvi minimālās algas aizsardzības sistēmas spēj savlaicīgi pielāgoties augstai inflācijai. Vairākās valstīs, kur minimālās algas aizsardzību nodrošina vienīgi koplīgumi, darba ņēmēji, kuriem ir zemākās darba samaksas likmes, laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam piedzīvoja reālu algas samazinājumu, savukārt dalībvalstīs, kurās ir likumā noteikta minimālā alga, situācija nav tik vienošmīga. Ja minimālās algas noteikšanas nolūkā ir jāiesaistās koplīguma sarunās, pielāgošanās neparedzētiem apstākļiem, piemēram, pēkšņam inflācijas pieaugumam, var prasīt vairāk laika¹⁵. Turklāt dalībvalstīs atšķiras veids, kādā algu noteikšanas procesā tiek ņemtas vērā inflācijas prognozes. Tomēr ekonomisko un sociālo ietekmi mazināja tas, ka zemākās darba samaksas likmes dalībvalstīs, kuras minimālās algas aizsardzībai izmanto tikai koplīgumus, parasti bija salīdzinoši augstas salīdzinājumā ar likumā noteikto minimālo algu citās ES valstīs.

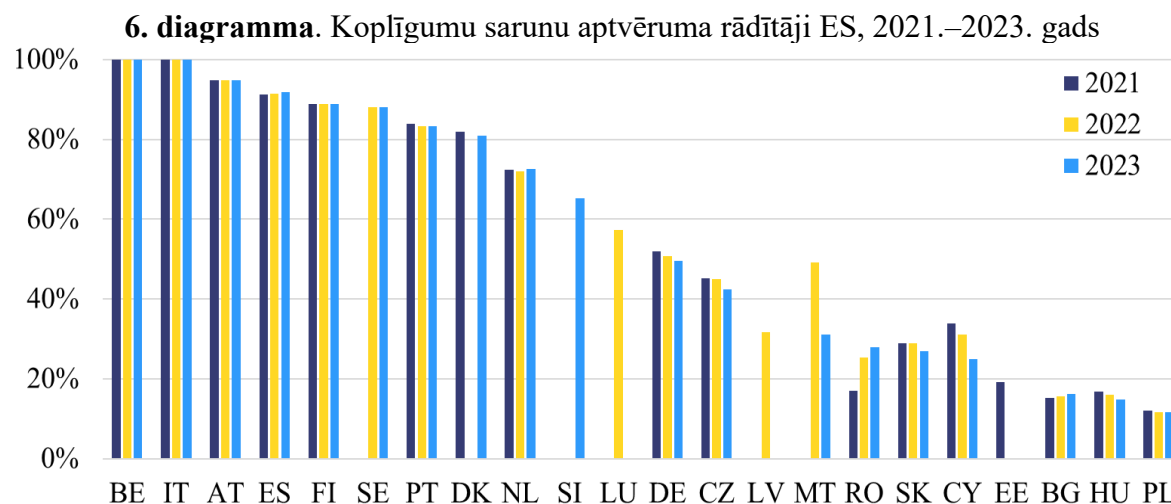
Koplīguma sarunu aptvērums

Koplīguma sarunu aptvērums rādītāji dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras – dažās valstīs koplīgumi aptver visus darba ņēmējus, savukārt citās tie attiecas uz mazāk nekā darba ņēmēju piektdaļu (6. diagramma). Beļģijā un Itālijā koplīguma sarunu aptvērums 2023. gadā bija 100 %, savukārt sešās citās dalībvalstīs šis rādītājs pārsniedza 80 % sliekšni, t. i., Austrijā (94,9 %), Spānijā (91,8 %), Somijā (88,8 %), Zviedrijā (88 %), Portugālē (83,3 %) un Dānijā (81 %). Zem šī sliekšņa vairāk nekā pusi darba ņēmēju aptvēra koplīgumi Nīderlandē (72,6 %), Slovēnijā (65,3 %) un Luksemburgā (57,3 %). No vienas piektdaļas līdz pusei darba ņēmēju tika aptverti Vācijā (49,5 %), Čehijā (42,4 %), Latvijā (31,6 %), Maltā (31 %), Rumānijā (28,0 %), Slovākijā (27 %) un Kiprā (24,9 %). Savukārt viszemākie koplīguma sarunu aptvērums rādītāji, t. i., zem 20 %, tika reģistrēti Igaunijā (19,1 %), Bulgārijā (16,2 %), Ungārijā (14,8 %) un Polijā (11,6 %)¹⁶. Laikposmā no 2021. līdz

¹⁵ ESAO Nodarbinātības perspektīva 2023.

¹⁶ Datu pieejamības dēļ Luksemburgas un Latvijas koplīguma sarunu aptvērums rādītāji šajā salīdzinājumā attiecas uz 2022. gadu, savukārt Igaunijas rādītājs attiecas uz 2021. gadu.

2023. gadam koplīguma sarunu aptvēruma rādītāji mainījās salīdzinoši maz, izņēmums ir Kipra, Malta un Rumānija¹⁷.

Piezīme. Francija, Grieķija, Horvātija, Īrija un Lietuva neiesniedza datus ne par vienu no trim gadiem. Malta katram pārskata gadam izmantoja atšķirīgus datu avotus, t. i., 2022. gadā – izpeļņas struktūras apsekojumu, bet 2023. gadā – Rūpniecisko un nodarbinātības attiecību departamenta veikto pētījumu. Zviedrija 2021. gadā izmantoja atšķirīgu metodi darba koplīguma sarunu aptvēruma aprēķināšanai. Slovēnija, Luksemburga, Latvija un Igaunija sniedza datus tikai par konkrētiem gadiem.

Avots: dalībvalstu iesniegtie dati.

II DAĻA. RĪCĪBAS PLĀNI KOPLĪGUMA SARUNU VEICINĀŠANAI

Patlaban 18 dalībvalstīs koplīguma sarunu aptvēruma rādītājs ir zemāks par 80 % sliekšni¹⁸. Tāpēc saskaņā ar direktīvas 4. panta 2. punktu šīm dalībvalstīm ir jāizstrādā rīcības plāni, lai veicinātu koplīguma sarunas. Direktīva arī paredz, ka rīcības plāni jāpublisko un jādara zināmi Komisijai. Lai gan tajā nav noteikts rīcības plānu izstrādes termiņš, var secināt, ka tas būtu jādara bez liekas kavēšanās.

Līdz 2026. gada 15. jūnijam Komisija ir saņēmusi rīcības plānus no 12 dalībvalstīm¹⁹. Tāpēc analīze attiecas tikai uz šo dalībvalstu rīcības plāniem. Pārējās sešās dalībvalstīs²⁰ notiek rīcības plānu apspriešana ar sociālajiem partneriem. Komisija cieši uzrauga pašreizējo stāvokli šajās valstīs un gaida, lai tās izstrādātu savus rīcības plānus turpmāko mēnešu laikā.

¹⁷ Kipras paziņotais samazinājums atbilst arodbiedrību blīvuma samazinājumam, kas valstī novērots ilgākā laika periodā. Savukārt pieaugums, par ko ziņojusi Rumānija, visticamāk, atspoguļo gan institucionālās norises, piemēram, sociālā dialoga reformas, gan mērīšanas metodiku. Maltas rādītāju samazinājums ir skaidrojams ar dažādu datu avotu izmantošanu.

¹⁸ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Īrija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Ungārija un Vācija.

¹⁹ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Latvija, Lietuva, Malta, Nīderlande, Polija, Rumānija un Slovākija.

²⁰ Horvātija, Kipra, Luksemburga, Slovēnija, Ungārija un Vācija.

Ievērojot direktīvas prasības, saņemto rīcības plānu izstrādē tika iesaistīti sociālie partneri²¹. Vairums dalībvalstu savos rīcības plānos norāda, ka tie ir izstrādāti pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem²² vai vienojoties ar tiem²³, savukārt pārējos gadījumos to, ka ir notikusi apspriešanās ar sociālajiem partneriem, var secināt no publiski pieejamiem avotiem²⁴.

Visos plānos ir iekļauts skaidrs to pilnīgas īstenošanas grafiks. Lielākā daļa Komisijai nosūtīto rīcības plānu ir jāīsteno piecu gadu laikā²⁵. Šis termiņš atbilst plānu maksimālajam darbības ilgumam pirms obligātās atjaunināšanas, kas paredzēta direktīvas 4. panta 2. punktā. Dažiem rīcības plāniem²⁶ ir īsāks īstenošanas termiņš – divi gadi. Papildus vispārējam grafikam vairumā rīcības plānu ir norādīti katra tajos iekļautā pasākuma konkrēti termiņi²⁷.

Saņemtajos rīcības plānos ir iekļauti arī konkrēti pasākumi koplīguma sarunu veicināšanai. Direktīvā dalībvalstīm ir sniegta rīcības brīvība izvēlēties labākos līdzekļus, lai sasniegtu mērķi pakāpeniski palielināt koplīguma sarunu aptvērumu. Šajā nolūkā dalībvalstis varētu iedvesmoties no citiem nesaistošiem ES instrumentiem, piemēram, Padomes Ieteikuma par sociālā dialoga stiprināšanu²⁸ un ES nodarbinātības pamatnostādņu 7. pamatnostādnes²⁹.

Rīcības plānos iekļautos koplīguma sarunu veicināšanas konkrētos pasākumus atkarībā no to galvenā mērķa var iedalīt šādās sešās galvenajās kategorijās.

- 1) **Sociālo partneru spēju stiprināšana.** Šo pasākumu mērķis ir dot sociālajiem partneriem iespēju efektīvāk iesaistīties koplīguma sarunās visos līmeņos. Tie bieži ietver apmācību, prasmju pilnveidošanu un zināšanu apmaiņu. Deviņas no 12 dalībvalstīm ir iekļāvušas šādus pasākumus savos rīcības plānos³⁰.
- 2) **Koplīguma sarunu tiesiskā regulējuma uzlabošana.** Šīs kategorijas pasākumu mērķis ir novērst juridiskos un procesuālos šķēršļus, precizēt sociālo partneru tiesības un pienākumus un nodrošināt sarunas attiecīgajos līmeņos (piemēram, veicinot koplīguma sarunas nozaru līmenī un saistībā ar jauniem darba veidiem). Šāda veida pasākumi ir paredzēti lielākajā daļā rīcības plānu³¹.

²¹ Direktīvas 4. panta 2. punkts paredz, ka rīcības plāni jāizstrādā pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem, vai vienojoties ar tiem, vai – pēc sociālo partneru kopīga pieprasījuma – kā sociālie partneri savstarpēji vienojušies.

²² Bulgārija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Lietuva, Nīderlande, Polija un Slovākija.

²³ Čehija.

²⁴ Latvija, Malta un Rumānija.

²⁵ Tas attiecas uz Bulgārijas, Čehijas, Grieķijas, Īrijas, Maltas, Polijas, Rumānijas un Slovākijas rīcības plāniem, kuri jāīsteno līdz 2030. gadam. Lietuvas rīcības plānā, kas tika izstrādāts agrāk nekā pārējie (2024. gadā), ir paredzēts četru gadu īstenošanas termiņš (no 2024. līdz 2028. gadam).

²⁶ Igaunija, Latvija un Nīderlande.

²⁷ Izņemot Igaunijas, Latvijas un Maltas rīcības plānus, kuros ir noteikti tikai vispārējie termiņi.

²⁸ Padomes Ieteikums (2023. gada 12. jūnijs) par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā (C/2023/1389), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H01389>.

²⁹ Padomes Lēmums (ES) 2024/3134 (2024. gada 2. decembris) par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202403134.

³⁰ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Īrija, Lietuva, Malta, Polija, Rumānija un Slovākija.

³¹ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Latvija, Lietuva, Malta, Nīderlande, Polija un Slovākija.

- 3) **Izpratnes veicināšana un koplīguma sarunu nodrošināto ieguvumu popularizēšana.** Šo pasākumu mērķis ir novērst informācijas un kultūras šķēršļus darba ņēmēju, darba devēju un plašākas sabiedrības vidū. Tie ietver informācijas kampaņas, publikācijas un tīmekļa portālus. Šīs kategorijas pasākumi ir iekļauti 10 no 12 rīcības plāniem³².
- 4) **Datu par koplīguma sarunām vākšanas, uzraudzības un pārredzamības uzlabošana.** Šī kategorija attiecas uz tādiem pasākumiem un instrumentiem kā koplīgumu reģistri, aptvēruma statistika un regulāri ziņojumi par koplīgumiem un to aptvērumu. Šāda veida pasākumi ir iekļauti 10 rīcības plānos³³.
- 5) **Stimuli un atbalsta mehānismi koplīguma sarunu veicināšanai.** Dažādos rīcības plānos iekļautie šīs kategorijas pasākumi ir, piemēram, nodokļu atvieglojumu ieviešana uzņēmumiem, kuriem ir koplīgums, vai specializētu struktūrvienību izveide sociālo partneru organizācijās, lai sniegtu atbalstu un metodiskus norādījumus sarunās par koplīgumiem. Šīs kategorijas pasākumi ir paredzēti septiņos rīcības plānos³⁴.
- 6) **Izpildes panākšanas un strīdu izšķiršanas mehānismi.** Šie pasākumi ietver darba inspekciju lomas stiprināšanu koplīgumu izpildes panākšanā un papildu apmācības un resursu nodrošināšanu mediatoriem un šķīrējtiesnešiem. Šāda veida pasākumi ir iekļauti sešu dalībvalstu rīcības plānos³⁵.

Pasākumi, kas rīcības plānā paredzēti katrā no šīm kategorijām, ir sīkāk aprakstīti šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā.

Komisijas veiktais rīcības plānu novērtējums

Var uzskatīt, ka visi saņemtie rīcības plāni formāli atbilst direktīvas 4. panta 2. punktā noteiktajām juridiskajām prasībām. Tie visi ir izstrādāti, iesaistot sociālos partnerus, un ietver gan skaidru grafiku, gan vairākus konkrētus pasākumus, kuru mērķis ir palielināt koplīguma sarunu aptvēruma līmeni.

Rīcības plānu efektivitāte ir jānovērtē, ņemot vērā katras valsts koplīguma sarunu sistēmas īpatnības. Saskaņā ar direktīvu rīcības plānu mērķis ir pakāpeniski palielināt koplīguma sarunu aptvēruma līmeni. Tomēr nav standarta metodikas, ar ko *ex ante* novērtēt koplīguma sarunu veicināšanas pasākumu efektivitāti, jo tā lielā mērā būs atkarīga no tā, kā plāni tiks īstenoti praksē. Turklāt ikvienā gadījumā ir jāņem vērā valstu tradīcijas un prakse sociālā dialoga jomā.

Visbeidzot, rīcības plānu efektivitāti atspoguļos koplīguma sarunu aptvēruma rādītāju attīstība nākamajos gados. Saistībā ar to vēl ir pārāgri izdarīt secinājumus par to, vai ar katru rīcības plānu izdosies palielināt aptvēruma līmeni.

³² Bulgārija, Čehija, Igaunija, Īrija, Latvija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Rumānija un Slovākija.

³³ Bulgārija, Čehija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Latvija, Lietuva, Nīderlande, Rumānija un Slovākija.

³⁴ Bulgārija, Īrija, Latvija, Lietuva, Nīderlande, Polija un Rumānija.

³⁵ Bulgārija, Grieķija, Īrija, Nīderlande, Rumānija un Slovākija.

Vienlaikus jau patlaban var izdarīt dažus sākotnējos apsvērumus par paraugpraksi:

- **institucionālo pasākumu detalizācijas pakāpe.** Lielākajā daļā rīcības plānu ir skaidri aprakstīti paredzētie izpratnes veicināšanas un informēšanas pasākumi³⁶, kas varētu palīdzēt radīt labvēlīgāku vidi koplīguma sarunām. Tomēr daudzos plānos nav sniegts izsmelošs skaidrojums par nākotnē plānotajām koplīgumu slēgšanas sistēmas institucionālajām izmaiņām³⁷. Tā kā institucionālajiem pasākumiem bieži ir tieša pozitīva ietekme uz koplīguma sarunu aptvēruma rādītājiem, būtu vēlams visos rīcības plānos tos aprakstīt konkrētāk;
- **īstenošanas grafiks.** Visos rīcības plānos ir iekļauts vispārējs to īstenošanas grafiks, taču dažos no tiem nav noteikti konkrēti katra plānā iekļautā pasākuma termiņi³⁸. Šajā ziņā par labu praksi var uzskatīt starpposma termiņu un atskaides punktu noteikšanu, jo tas var palīdzēt nodrošināt vienmērīgu progresu un veicināt labāku īstenošanas uzraudzību;
- **sociālo partneru iesaiste īstenošanas uzraudzībā.** Lai gan visos rīcības plānos ir pieminēta to īstenošanas uzraudzība (atsevišķos gadījumos ar detalizētiem rādītājiem), tikai dažos no tiem ir skaidri paredzēta sociālo partneru iesaiste šajā uzdevumā³⁹. Arī tā tiek uzskatīta par labu praksi, jo sociālie partneri parasti var izvērtēt, vai rīcības plānā paredzētie pasākumi tiek pareizi īstenoti praksē.

SECINĀJUMS

Laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam likumā noteiktā minimālā alga pieauga visās dalībvalstīs. Aptuveni pusē dalībvalstu pieaugums kompensēja augstās inflācijas izraisīto pirkjspējas zudumu. Minimālā alga arī vairāk palielinājās tajās valstīs, kurās tā bija zemāka, palīdzot atbalstīt augšupēju minimālās algas konvergenci saskaņā ar direktīvas mērķiem.

Dalībvalstīs, kurās minimālās algas aizsardzība tiek nodrošināta tikai ar koplīgumiem, koplīgumos noteiktās zemākās darba samaksas likmes ievērojami atšķirās. Lielākajā daļā valstu darba koplīgumos noteikto zemāko darba samaksas likmju pieaugums atsaucies periodā atpakaļ no inflācijas. Tomēr to daļēji mazināja tas, ka šīs likmes kopumā bija salīdzinoši augstākas nekā valstīs ar likumā noteiktu minimālo algu.

Patlaban 18 dalībvalstīs koplīguma sarunu aptvēruma rādītājs ir zemāks par 80 % sliekšni. Tāpēc saskaņā ar direktīvu šīm dalībvalstīm ir jāizstrādā rīcības plāni, lai veicinātu koplīguma sarunas. Taču līdz 2026. gada 15. jūnijam Komisija ir saņēmusi rīcības plānus tikai no 12 dalībvalstīm.

Komisijai paziņotie rīcības plāni atbilst direktīvā noteiktajām prasībām. Tie izstrādāti, iesaistot sociālos partnerus, un ietver gan konkrētus pasākumus darba koplīguma sarunu

³⁶ Piemēram, izpratnes veicināšanas kampaņas, datu vākšanas iniciatīvas, publiski koplīgumu reģistri.

³⁷ Lai gan dažas dalībvalstis, piemēram, Bulgārija un Grieķija, precizē plānoto regulatīvo izmaiņu saturu, citas valstis, piemēram, Latvija, Lietuva un Slovākija, par šo tematu izsakās nekonkrētāk un nesniedz norādes par iespējamo izmaiņu saturu, vai arī tikai norāda uz nepieciešamību veikt papildu pētījumus un analīzi.

³⁸ Tas attiecas uz Igaunijas, Latvijas un Maltas rīcības plāniem.

³⁹ Grieķija, Čehija, Slovākija, Polija un Rumānija.

veicināšanai, gan skaidru grafiku to īstenošanai. Sākotnējā novērtējumā ir apzinātas dažas paraugprakses, piemēram, detalizētu skaidrojumu ieviešana par paredzētajiem institucionālajiem pasākumiem. Dalībvalstis var ņemt šos elementus vērā, turpmāk pārskatot un atjauninot savus rīcības plānus.

Komisija plāno rūpīgi uzraudzīt rīcības plānu ietekmi uz koplīguma sarunu aptvēruma rādītāja attīstību attiecīgajās dalībvalstīs un nākamajā periodiskajā ziņojumā, kas saskaņā ar direktīvas 10. panta 3. punktu tai jāsniedz Eiropas Parlamentam un Padomei, atkārtoti novērtēs šo rīcības plānu efektivitāti.